

Izvirni znanstveni članek Original scientific paper (1.01)
Besedilo prejeto Received: 28. 1. 2025; Sprejeto Accepted: 9. 4. 2025
UDK UDC: 27-774-9(737.3)
DOI: 10.34291/Edinost/80/01/Herle
© 2025 Herle, Hazemali, Klemenčič & Valentan CC BY 4.0

Dominik Janez Herle, David Hazemali, Matjaž
Klemenčič, Sebastijan Valentan

Pregled zgodovine, poskus ukinitve in ponovno rojstvo slovensko- ameriške Župnije sv. Jožefa v Jolietu v zvezni državi Illinois

*Review of the History, Attempted Closure,
and Rebirth of the Slovenian-American
Parish of St. Joseph in Joliet, Illinois*

Izleček: Članek obravnava zgodovino slovensko-ameriške Župnije sv. Jožefa v Jolietu v zvezni državi Illinois s poudarkom na poskusu njene ukinitve leta 2024 in uspešnem boju župljanov za njeno ohranitev. Župnija sv. Jožefa je bila ustanovljena leta 1891, da bi zadovoljila potrebe rastoče slovenske skupnosti po verskih obredih v maternem jeziku. Skozi svojo zgodovino je igrala pomembno vlogo v življenju slovenskih priseljencev, saj jim je nudila duhovno oskrbo, izobraževanje in prostor za druženje. Leta 2024 se je jolietški škof Ronald Aldon Hicks odločil župnijo ukiniti in jo združiti z drugimi župnijami v škofiji. Svojo odločitev je utemeljil z upadanjem števila župljanov, finančnimi težavami in pomanjkanjem duhovnikov. Župljani Sv. Jožefa so se odločno zoperstavili škofovi odločitvi. Menili so, da so škofove trditve netočne in da župnija še vedno igra pomembno vlogo v življenju slovensko-ameriške skupnosti. Vložili so pritožbo na Dikasterij za duhovnike v Vatikanu, v kateri so ovrgli vse škofove argumente. Dikasterij je 20. avgusta 2024 ugodil prošnji župljanov in razveljavil škofov odlok. To je pomenilo veliko zmago za Župnijo sv. Jožefa in slovensko-ameriško skupnost v Jolietu. Članek poudarja pomen etničnih župnij kot središč verskega, kulturnega in družabnega življenja priseljenjskih skupnosti.

Ključne besede: slovenski Američani, Župnija sv. Jožefa v Jolietu, etnična identiteta, priseljenjska skupnost, Združene države Amerike

Abstract: The article discusses the history of the Slovenian-American Parish of St. Joseph in Joliet, Illinois, focusing on the attempt to close it in 2024 and the successful struggle of the parishioners to preserve it. St. Joseph Parish was founded in 1891 to meet the needs of the growing Slovenian community for religious services in their native language. Throughout its history, it has played an important role in the lives of Slovenian Immigrants and their descendants, providing them with spiritual care, education while also serving as a place to gather. In 2024, Bishop Ronald Aldon Hicks of Joliet decided to close the parish and merge it with other parishes in the diocese. He justified his decision on the grounds of a declining number

of parishioners, financial difficulties and a shortage of priests. The parishioners of St. Joseph strongly opposed the Bishop's decision. They believed that the Bishop's claims were inaccurate and that the parish still played an important role in the life of the Slovenian-American community. They lodged an appeal with the Dicastery for the Clergy at the Vatican, refuting all of the Bishop's arguments. On 20 August 2024, the Dicastery granted the parishioners' request and annulled the Bishop's decree. This was a great victory for St. Joseph Parish and the Slovenian-American community in Joliet. This case study highlights the importance of ethnic parishes as centres of religious, cultural and social life for immigrant communities.

Keywords: Slovenian Americans, St. Joseph Parish in Joliet, ethnic identity, immigrant community, United States of America

Uvod¹

Množično priseljevanje Slovencev v Združene države Amerike (ZDA) v poznem 19. in zgodnjem 20. stoletju je vodilo do ustanovitve številnih slovenskih etničnih župnij.² Te župnije so postale pomembna središča verskega, kulturnega in družabnega življenja slovenskih skupnosti v novem okolju. Nudile so duhovno oskrbo v maternem jeziku, kasneje tudi v angleščini, del župnij pa je organiziral tudi šole za otroke priseljencev in uredil prostore za druženje in ohranjanje slovenske identitete. V tem okviru je bila leta 1891 ustanovljena tudi Župnija sv. Jožefa v Jolietu v ameriški zvezni državi Illinois. V svoji 133-letni zgodovini se je župnija spopadala z različnimi izzivi, ki so odražali spremembe v ameriški družbi in znotraj tamkajšnje slovensko-ameriške skupnosti.

V zadnjih desetletjih so mnoge župnije v ZDA, tudi etnične, zaznamovale težave, kot so upadanje števila župljanov, finančne stiske in pomanjkanje duhovnikov. Tovrstne težave so se pojavile tudi v škofiji Joliet, kar je leta 2024 privedlo do odločitve jolietskega škofa Ronalda Aldona Hicksa, da naj bi poleg nekaterih drugih župnij ukinil tudi Župnijo sv. Jožefa in jo združil z drugimi župnijami v jolietski škofiji. Župljani Sv. Jožefa so se odločno zoperstavili tej odločitvi, saj so menili, da so Hicksove trditve netočne in da župnija še vedno igra pomembno vlogo v življenju tamkajšnje slovensko-ameriške skupnosti. Njihova uspešna pritožba na Dikasterij

1 Prispevek je nastal v okviru raziskovalne skupine P5-0081 *Manjšinske in etnične študije ter slovensko narodno vprašanje* ter podoktorskega temeljnega raziskovalnega projekta Z5-60179 *Prilagoditev v stiski: južnoslovanski »sovražni tujci« iz Austro-Ogrske v ZDA med prvo svetovno vojno*, ki ju financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS).

2 Podrobneje o nastanku etničnih župnij v ZDA v Herle in Klemenčič 2022, 189–191; Klemenčič, Hazemali in Hrzenjak 2019, 506–507; Klemenčič 1995, 131–177.

za duhovnike v Vatikanu služi kot študija primera za preučevanje pomena in prihodnosti etničnih župnij v sodobni ameriški družbi.

Namen članka je podati pregled zgodovine Župnije sv. Jožefa in tamkajšnje slovensko-ameriške skupnosti ter prikazati razloge za odločitev jolietškega škofa Hicksa, da župnijo ukine, odziv župljanov in njihovo pritožbo na Dikasterij za duhovnike ter končno ponovno rojstvo župnije z dekretom Dikasterija za duhovnike.

Članek je utemeljen na zgodovinopisnem pretresu izbranega ohranjenega arhivskega gradiva Župnije sv. Jožefa, osebnega arhiva Michaela Vidmarja, dekretov jolietškega škofa Hicksa, pisne produkcije župljanov, odloka Dikasterija za duhovnike in na kanonskem pravu. Prav tako so bila upoštevana pričevanja slovensko-ameriškega časopisja ter izbrana znanstvena literatura o zgodovini slovenskega priseljavanja v ZDA in delovanju etničnih župnij.

1 Priseljavanje Slovencev in nastanek slovensko-ameriške skupnosti v Jolietu

Slovenski priseljenci so se začeli množično naseljevati v Joliet v zvezni državi Illinois v začetku devetdesetih let 19. stoletja. Večina jih je prišla iz Bele krajine še pred prvo svetovno vojno kot del priseljenškega vala t. i. novih priseljencev.³ O obsegu izseljevanja iz Bele krajine, ki je imelo daljnosežne posledice za to področje slovenskega etničnega ozemlja, priča dejstvo, da najdemo v Jolietu veliko število prebivalcev iz številnih krajev Bele krajine (*Spominska knjiga* 1916). Leta 1910 je po podatkih popisa prebivalstva, ki je upošteval materni jezik, v Jolietu živelo 1564 slovenskih priseljencev in njihovih otrok (Ljudsko štetje 1910 [n. d.]). Leta 1980, ko so prvič popisovali prebivalstvo po etničnem poreklu, je bilo v okrožju Will, katerega del je tudi Joliet, 1858 slovenskih Američanov (Allen in Turner 1988, 242–248). Po podatkih ameriškega Popisa skupnosti (angl. *Community*

3 Med letoma 1880 in 1921 je po podatkih ameriškega zgodovinarja Alana M. Krauta ugodno ameriško priseljenško zakonodajo izkoristilo več kot 23 milijonov ljudi (Hazemali 2023, 905, po Kraut 1982, 2).

Survey) za obdobje 2014–2018 pa je v istem okrožju živel 3371 slovenskih Američanov. Večina teh je bivala oz. biva prav v Jolietu (Statimetric 2022).

V začetku devetdesetih let 19. stoletja je večina slovenskih priseljencev in njihovih potomcev v Jolietu bivala v okolici današnje slovensko-ameriške cerkve sv. Jožefa, deloma pa so se naselili okrog današnje cerkve sv. Jožefa v Rockdalu vzhodno od reke Des Planes. Slovenski Američani v 21. stoletju domujejo predvsem zahodno od reke Des Planes, vendar še vedno v relativni bližini cerkve sv. Jožefa. Župljani slovensko-ameriške cerkve, ki je tudi formalno še vedno etnična, so večinoma slovenskega porekla (AŽSJ 1, *Priloga k ugovoru* 2024).

Slovenski priseljenci so našli delo v podjetjih s tovarnami v Jolietu, kakršni sta bili *Joliet Steel & Wire Company* in *Joliet Horse Shoe Factory*, ter v drugih jeklarnah in industriji proizvodnje apnenca. Nekateri med njimi so se kaj kmalu začeli ukvarjati s podjetništvom. Podjetniki slovenskega porekla so delovali v okviru najrazličnejših panog in poklicev, na primer v pogrebnihih zavodih (Nemanich, Tezak), trgovinah z mešanim blagom (George Stonich), čevljarstvu (Jožef Kraker), kamnoseštvu (Mark Kraker), gostinstvu (Stefanich) in tiskarstvu (Avsec). Med njimi najdemo tudi zdravnike (Matija Ivec) in občinske uradnike. Ti podjetniki so pomembno vplivali na razvoj celotnega mesta, še posebej mestnega jedra, znotraj katerega je bila tudi s finančno pomočjo omenjenih posameznikov leta 1891 zgrajena cerkev sv. Jožefa (Wolf 2006, 36).

2 Pregled zgodovine Župnije sv. Jožefa do poskusa njene ukinitve januarja 2024

Župnija sv. Jožefa je bila ustanovljena, potem ko so se Slovenci naselili v Jolietu v zadostnem številu in so potrebovali duhovno oskrbo v lastnem jeziku. Skupina bodočih slovenskih župljanov te župnije je napisala prošnjo takratnemu čikaškemu nadškofu Patricku A. Feehanu, ki je odobril ustanovitev župnije s slovenskim duhovnikom (*Spomenica* 1901, 5; Friš 2013, 644–645). Slovenski duhovnik Janez Solnce iz mesta St. Paul v Minnesoti je ob obisku »stare domovine« povabil takratnega kaplana v Smledniku Frančiška S. Šušteršiča v čikaško nadškofijo z namenom, da prevzame Župnijo sv. Jožefa. Šušteršič se je odzval na njegovo

povabilo in se že leta 1889 preselil v Joliet. Ob ustanovitvi župnije je postal njen prvi župnik (*Spominska knjiga* 1916, 23; Friš 2013, 644–645). Pod Šušteršičevim vodstvom so župljani zbrali dovolj sredstev, da so lahko že oktobra 1891 zgradili prvo cerkev; blagoslovil jo je opat slovenskega rodu dr. Bernard Ločnikar iz opatije St. John v St. Cloudu (Minnesota) (*Spominska knjiga* 1916, 25). Že leta 1895 je Šušteršič v imenu župljanov kupil zemljišče za pokopališče župljanov (*Spominska knjiga* 1916, 16). Prvotna cerkev je kaj kmalu postala premajhna, saj se je v Joliet naseljevalo čedalje več slovenskih priseljencev. Leta 1905 so tako župljani zgradili veliko cerkev sv. Jožefa z dvema zvonikoma, ki je bila takrat po pričevanju uredništva *Amerikanskega Slovenca* »najlepša v Jolietu« (AS 27. 10. 1905, 2; AS 13. 10. 1905, 1). Na mestu prvotne cerkve so leta 1914 pod novim župnikom Janezom Kranjcem postavili novo župnišče, ki stoji še danes. V okviru župnije je že leta 1895 začela delovati župnijska šola, ki je svoja vrata zaprla leta 2010 (*History of St. Joseph's parish* 1941, 17–18; *Celebrating 125 years of Faith & Community* 2016, 67). Glede na to, da je župnija imela za slovenske priseljence tudi funkcijo druženja in združevanja, so župljani leta 1921 kupili Golobičevo dvorano in jo kasneje preimenovali v St. Joseph Parish Hall, v kateri so prirejali koncerte, gledališke predstave, športne in druge družabne prireditve. V času župnikovanja Janeza Plevnika (1915–1938) so kupili zemljišče za park, ki se je nahajalo tik ob župnijskem pokopališču. V tem parku in dodatni dvorani, ki so jo zgradili v parku, so prirejali sprejeme za novomašnike ter druge svečane prireditve. Tam so se odvijale tudi športne in druge družabne dejavnosti (*History of St. Joseph's parish* 1941, 12).

Vse do začetka 21. stoletja so župnijo vodili zgolj župniki slovenskega rodu, z izjemo Raymonda Garbina, ki je župnijo vodil le dve leti (1973–1975). To so bili: Frančišek S. Šušteršič (1891–1911), Janez Kranjec (1911–1915), Janez Plevnik (1915–1938), monsinjor Matija Butala (1938–1973), Roman Malavašič (1975–1978), p. Thaddeus (Tadej) Trpin (1978–1986), p. Athanasius Lovrenčič (1986–1995) in George Klepec (1995–2002). Vse do leta 1978 so pri sv. Jožefu župnikovali škofijski duhovniki. Med letoma 1978 in 1995 so župnijo v upravljanje prevzeli slovenski frančiškani iz Lemonta. Od teh je župnijo v upravljanje prevzel ponovno škofijski duhovnik George Klepec, ki je bil slovenskega rodu. Prav tako sta bila škofijska duhovnika Klepčeva naslednika, James Radek (2002–2006) in Roger Kutzner (2006–2012), ki pa nista bila slovenskega rodu. Za Kutznerjem

je župnijo v upravljanje prevzel karmeličan p. Timothy Andres, ki je v njej deloval do leta 2024 (Saint Joseph Parish 2016). Po upokojitvi p. Andresa je službo upravitelja župnije prevzel škofijski duhovnik John J. Hornicak (*SJB* 7. 6. 2024, 3).

V zgodovini župnije so bili za njeno delovanje najpomembnejši Frančišek S. Šušteršič, ki je bil ustanovitelj župnije, ter Janez Plevnik in monsinjor Matija Butala.

Frančišek S. Šušteršič je poskrbel ne le za izgradnjo cerkvene stavbe, temveč tudi za opremo cerkve, nakup orgel, poslikave in oltarje. Iz raziskav slovenskega zgodovinarja Darka Friša vemo še, da je poskrbel za nakup zemljišča za pokopališče. Župnik Šušteršič je tudi sicer igral pomembno voditeljsko in združevalno vlogo v slovensko-ameriški skupnosti. Med drugim je bil prvi duhovni vodja K. S. K. J. v letih 1894–1897 (Friš 2013, 639–672).

Precej let (1915–1938) je v župniji deloval Janez Plevnik. Njemu gredo zasluge za nastanek župnijskih društev: Društvo Presvetega Imena, mladinska fantovska sekcija tega društva, imenovana Young Men's Holy Name Society, Bratovščina Presvetega Rešnjega Telesa ter Bratovščina Blažene device Marije) (*History of St. Joseph's parish* 1941, 46). V njegovem času so potekala tudi obnovitvena dela zunaj in znotraj cerkve; med drugim so v cerkvi postavili postaje križevega pota. Pod Plevnikom je župnija leta 1926 aktivno sodelovala pri pripravi na evharistični kongres v Čikagu. Člani župnije so se kot del skupine slovenskih katoličanov udeležili parad na kongresu. V času kongresa sta župnijo obiskala slovenska škofa Anton Bonaventura Jeglič in Janez Gnidovec (*AS* 24. 6. 1926, 2). Leta 1935 je župnijo obiskal še ljubljanski škof Gregorij Rožman (*AS* 26. 11. 1935, 1).

Plevnika je leta 1938 na mestu župnika pri Sv. Jožefu nasledil domačin Matija (Matthias) Butala, ki je v tej župniji deloval do leta 1973. Župnik Butala je po pogrebu Plevnika še isti večer prisostvoval svetemu misijonu. Ta je bil tako kot običajno razdeljen glede na jezik obredov – na slovenski in angleški del. Duhovnik Vital Vodušek iz San Francisca je vodil slovenski del, p. Thomas Kennedy pa angleškega. 22. maja 1938 je župljane Sv. Jožefa obiskal takratni ljubljanski župan dr. Jura Adlešič. Butala je ustanovil oddelek Rožnovenske bratovščine, ki je nudila duhovno podporo in se ukvarjala

z dobroteljnostjo. V njej so komunicirali v angleščini. V času njegovega župnikovanja so bili ustanovljeni Dramatični klub, Družbena zveza (angl. *Civic Association*) in Alumni zveza ter skavtska skupina. Ustanovljena je bila župnijska knjižnica, tudi s knjigami v slovenskem jeziku. V tem času je bil prav tako urejen župnijski Park sv. Jožefa, ki je kmalu postal prostor druženja in iger najmlajših. Blagoslovil ga je čikaški pomožni škof Bernard J. Sheil. Poleti leta 1939 je župnik Butala v svojo župnijo sprejel novega duhovnega pomočnika slovenskega porekla Michaela J. Cepona (Čepona) (*History of St. Joseph's parish* 1941, 72–76). V letih druge svetovne vojne, ko je župnija štela že 4162 župljanov (*History of St. Joseph Parish* 1951, 9), se je Butala kljub neljubim razmeram lotil nekaterih novih smelih projektov, med katerimi velja izpostaviti še zlasti leta 1943 ustanovljeni župnijski vrtec (*AD* 25. 6. 1945, 1; *History of St. Joseph Parish* 1951, 13.15). 1. avgusta 1948 je župnijo znova obiskal ljubljanski škof Rožman, ki se je kot begunec naselil v Clevelandu v zvezni državi Ohio.⁴ Bil je gost monsinjorja Johna Omana, župnika v tamkajšnji Župniji sv. Lovrenca. Ob Dnevu Kranjske slovenske katoliške jednote (angl. *K.S.K.J. Day*), ki so ga praznovali v Parku sv. Jožefa, je bil Rožman slavnostni govorec (*AD* 30. 7. 1948, 2; *AD* 6. 6. 1948, 2). V mesecu marcu 1949 je Župnijo sv. Jožefa ponovno obiskal Rožman in vodil slovenski misijon. Rožman je kasneje Joliet obiskal še nekajkrat (*AS* 14. 3. 1951, 1). Leto 1949 je bilo za Župnijo sv. Jožefa prelomno, saj je postala del novoustanovljene jolietске škofije. Leta 1950 je papež Pij XII. imenoval Matijo Butalo za monsinjorja, jolietски škof Martin D. McNamara pa mu je nato avgusta slovesno izročil insignije in listino o imenovanju. Slovesne umestitve, ki je potekala v cerkvi sv. Jožefa 22. oktobra 1950, sta se udeležila tudi škof Rožman in monsinjor John J. Oman, ki je bil slavnostni pridigar. Pred sveto mašo je po jolietских ulicah potekala procesija, po sveti maši pa je bil v Parku sv. Jožefa organiziran slavnostni sprejem (*History of St. Joseph Parish* 1951, 17; *AD* 7. 1. 1993, 4). Ob 60-letnici Župnije sv. Jožefa so poslikali župnijsko cerkev. Kipe sta prepleskali župljanki Lucille in Lillian Brulc. Butala je Brulčevi leta 1953 zaupal še poslikavo dvanajstih učilnic župnijske šole. Poslikava je bila narejena na sprednjem zidu učilnice in predstavlja bodisi biblijski, zakramentalni ali teološki element. Lillian je poleg tega naredila poslikave

4 Podrobneje o preganjanju slovenskih duhovnikov s strani jugoslovanske oblasti v letih po drugi svetovni vojni v Trontelj 2024 in Griesser Pečar 2023.

tudi za župnijsko cerkev in krstilnico. V kapeli za češčenje najdemo njeno poslikavo Jezusovega krsta. Zelo znana je njena poslikava v neposredni bližini cerkve, ki prikazuje življenje slovenskih priseljencev v ZDA. Lillian je skupaj s sestro Lucille (por. Dragovan) v Župniji sv. Jožefa renovirala skoraj vse umetniške slike oz. kipe (Brulc).

Po koncu župnikovanja monsinjorja Butale takratni jolietški škof Romeo Roy Blanchette ni našel ustreznega slovenskega duhovnika, ki bi ga nasledil, zato je za obdobje dveh let župnikovanje pri Sv. Jožefu zaupal Raymondu Garbinu. Za njim je župnik postal Roman Malavašič, prvi duhovnik pri Sv. Jožefu, ki je izhajal iz vrst slovenskih beguncev po drugi svetovni vojni. Tudi drugi župniki pri Sv. Jožefu so vse do leta 1995 izhajali iz vrst beguncev.

Po koncu Malavašičevega župnikovanja so Župnijo sv. Jožefa prevzeli slovenski frančiškani, ki so imeli svoj sedež v 20 kilometrov oddaljenem lemontskem samostanu. Prvi med njimi je bil p. Tadej Trpin. Ta je 1. maja 1983 dobil kaplana, svojega sobrata frančiškana p. Athanasiusa Lovrenčiča, katerega prvi nalogi sta bili duhovno vodenje mladih v župniji ter administrativno vodenje župnijske šole sv. Jožefa. Pater Lovrenčič je nasledil p. Tadeja Trpina pri Sv. Jožefu leta 1986. Leta 1994 so se začela prva dela za izgradnjo kapele. V oktobru je župnik p. Athanasius na ulici Scott Street blagoslovil prve štiri zidove (od desetih); te sta Lillian Brulc in Lucille Dragovan, roj. Brulc, poslikali z motivi, ki predstavljajo prihod slovenskih priseljencev v Ameriko. 28. maj 1995 je bil za Župnijo sv. Jožefa velikega pomena, saj je bila tistega dne na pokopališču sv. Jožefa posvečena kapela Marije Pomagaj. Sliko Marije Pomagaj je naslikala Lillian Brulc.

Patra Lovrenčiča je leta 1995 nasledil George Klepec, ki je bil škofijski duhovnik. Tam je deloval do leta 2002. V novembru 1995 sta Michaela in Frances Ancel-Rugerra naročila in financirala delo in material za sliko angela tolažbe za Marijino kapelo na pokopališču sv. Jožefa (angl. *Angel of Consolation*). Sliko je naslikala Lillian Brulc. Leta 1997 se je župnik Klepec lotil različnih gradbenih projektov. Slikarka Lucille Dragovan je v neposredni bližini župnijske cerkve končala poslikavo zidov z motivi, ki prikazujejo življenja slovenskih priseljencev v ZDA. 30. avgusta 1997 je župnik Klepec ustanovil fundacijo St. Joseph School Foundation. Še posebej slovesno je bilo ob prihodu ljubljanskega nadškofa dr. Franceta

Rodeta, ki je 20. septembra 1997 obiskal župnijsko šolo. Župljani Sv. Jožefa so 23. oktobra 1999 praznovali razglasitev Antona Martina Slomška za blaženega. V ta namen je slikarka Lillian Brulc naslikala portret blaženega Slomška, ki ga je blagoslovil župnik Klepec. Župnija sv. Jožefa je na podlagi prizadevanj župnika Klepca tudi v novem tisočletju ohranjala slovenski značaj, kot ga je pred več kot 100 leti začrtal njen ustanovitelj Frančišek Šušteršič. Župnik Klepec si je preko šolske fundacije še naprej prizadeval za obstoj župnijske šole ter njene dejavnosti. Tako je z denarnimi sredstvi župnije zgradil novo šolsko igrišče nasproti ulice Scott Street. Za vse delo, ki ga je župnik Klepec opravil na področju šolstva v Župniji sv. Jožefa, je 28. januarja 2001 dobil nagrado *Distinguished Graduate Award*. V juniju 2002 je župnik Klepec zaključil svoje pastoralno delo v Župniji sv. Jožefa. Bil je poslednji župnik slovenskih korenin pri Sv. Jožefu (*Celebrating 125 years of Faith & Community* 2016, 71). Do leta 2024 so v Župniji sv. Jožefa delovali župniki, ki niso bili slovenskega porekla (72–135).

Župnija sv. Jožefa je do leta 2024 opravila veliko delo tudi na področju pastore. V 131 letih obstoja so župnijski duhovniki krstili 11.498 ljudi, 5315 osebam pa podelili zakrament prvega svetega obhajila. 2476 oseb je prejelo zakrament svete birme. Župnija je prav tako zabeležila 3584 porok in 8150 pogrebov (AŽSJ 2, župnijske knjige ŽSJ 1891–2022).

3 Poskus ukinitve Župnije sv. Jožefa in boj župljanov za njeno ohranitev

Jolietski škof Ronald Aldon Hicks je januarja 2024 izdal dekret o prestrukturiranju župnij in katoliških šol v dekaniji Joliet, eni od osmih dekanij istoimenske škofije, s čimer je želel doseči racionalnejše upravljanje človeških virov (duhovniki, ki so bili na razpolago) in omejiti stroške. Škof je to odločitev sprejel na podlagi mnenja Odbora za ciljno prestrukturiranje, ki je več kot leto dni sondiral stanje v vseh 16 župnijah v dekaniji (OAMV 1, *Dekret škofa Hicksa* 2024). Poudariti velja, da Hicksova odločitev ni osamljen primer; zrcali širše trende, s katerimi se soočajo katoliške škofije po ZDA: staranje duhovnikov, upad obiska maš in nedeljskih darov (kar je še poslabšala pandemija koronavirusa), zmanjševanje števila katoličanov in porast tistih brez verske pripadnosti, naraščajoči stroški vzdrževanja

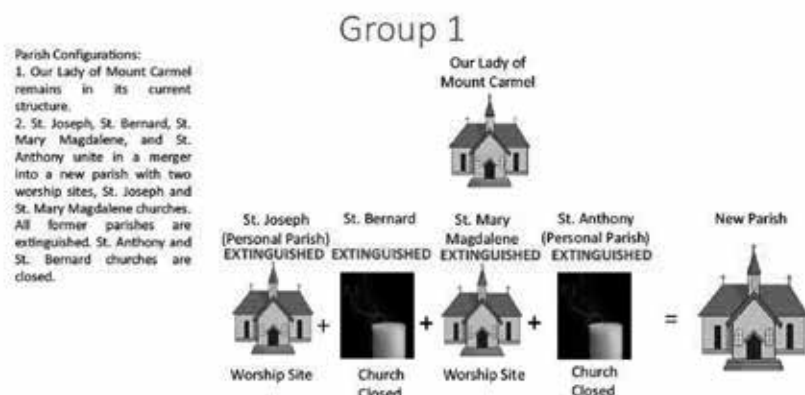

starih cerkva in šol ter pogosto upadanje vpisa v katoliške šole ob hkratnem pomanjkanju učiteljev po vseh ZDA.

Rezultat prestrukturiranja bi bila med drugim tudi ukinitve samostojne Župnije sv. Jožefa, ki ji je škof Hicks očital »(1) domnevno skorajšnje izginjanje slovenske skupnosti, za katero je bila ustanovljena; (2) (pre)majhno geografsko velikost župnije; (3) zgodovinsko upadanje ter (pre)majhno število župljanov, ki obiskujejo nedeljsko mašo; (4) staranje prebivalstva in (5) upadanje prihodkov župnije«; vendar pa so se župljani temu uspešno zoperstavili (OAMV 5, Dekret Dicasterium pro Clericis 2024).

To ni bil osamljen primer uspešnega zoperstavljenja združevanjem župnij. Na začetku devetdesetih let 20. stoletja so na primer cerkev Nativity of the Lord (Gospodovega rojstva) v San Franciscu spričo pomanjkanja vernikov (zaradi številnih izselitev tako slovenskih kakor tudi ostalih slovanskih družin v primestne predele) za nekaj let zaprli. Župljani so svoje nezadovoljstvo z zaprtjem župnije demonstrirali na ta način, da so se vsako nedeljo zbrali pred vrati zaprte župnijske cerkve in molili rožni venec. Vzporedno so si s pomočjo kanonskega pravnika prizadevali za ponovno odprtje cerkve. Do ponovnega odprtja slovansko-ameriške cerkve je prišlo znova leta 1997, ko so se ji pridružili tudi pripadniki poljske skupnosti v mestu. Dobili so poljskega duhovnika Czesława Rybackega. Dogovorjeno je bilo, da bodo v tej cerkvi maševali vsako leto tudi slovenski župniki v slovenskem jeziku (Klemenčič 1999, 404).

Za lažje vodenje procesa prestrukturiranja je škof Hicks vseh 16 župnij jolietške dekanije razdelil v tri skupine. V prvi skupini je bilo odločeno, da Župnija Naše Gospe Karmelske (Our Lady of Mount Carmel) ostane v svoji obstoječi strukturi. Ostale štiri župnije v tej skupini – Sv. Jožef v Jolietu, Sv. Bernard (St. Bernard, ustanovljena 1921), Sv. Marija Magdalena (St. Mary Magdalene, ustanovljena 1953) in Sv. Anton (St. Anthony, ustanovljena 1902) – pa so bile združene v novo župnijo. S tem so te štiri župnije prenehale obstajati kot samostojni pravni subjekti. Nova župnija bo imela dva bogoslužna prostora: cerkev sv. Jožefa in cerkev sv. Marije Magdalene, ki bo hkrati tudi župnijska cerkev. Cerkvi sv. Bernarda in sv. Antona pa se bosta po ustanovitvi nove župnije zaprli in ne bosta več služili bogoslužju (OAMV 1, *Dekret škofa Hicksa* 2024).

Slika 1: Prikaz Hicksovega načrta prestrukturiranja prve skupine župnij dekanije Joliet (OAMV 1, *Dekret škofa Hicksa 2024*)

V drugi skupini je prestrukturiranje zajelo pet župnij: Sv. Pavel apostol (St. Paul the Apostle, ustanovljena 1950), Sv. Juda (St. Jude, ustanovljena 1954), Sv. Patrik (St. Patrick, ustanovljena 1838), Presveto Srce (Sacred Heart, ustanovljena 1886) in Sv. Jožef v Rockdalju (St. Joseph, ustanovljena 1914). Od teh so bile prve štiri združene v novo župnijo. S tem je vseh pet župnij, vključno s Sv. Jožefom v Rockdalju, prenehalo obstajati kot ločen pravni subjekt. Nova župnija bo imela svoja bogoslužna prostora v cerkvah sv. Pavla apostola, ki bo hkrati tudi župnijska cerkev, in sv. Patrika. Župnija sv. Jožefa v Rockdalju pa je postala misijon te novoustanovljene župnije. Cerkvi sv. Juda in Presvetege Srca sta se po ustanovitvi nove župnije zaprli in jima je bil odvzet sakralni namen (OAMV 1, *Dekret škofa Hicksa 2024*).

V tretji skupini ostajata Stolnica sv. Rajmunda (Cathedral of St. Raymond) in Župnija sv. Janeza Krstnika (St. John the Baptist) v svoji trenutni strukturi. Stolnica sv. Rajmunda bo ostala nespremenjena, medtem ko bo Župnija sv. Janeza Krstnika, ki jo trenutno oskrbujejo frančiškani, ostala v obstoječi obliki do trenutka, ko frančiškani ne bodo več mogli zagotavljati potrebne oskrbe. Takrat se bo župnija priključila Stolnici sv. Rajmunda, ob čemer bo sprejeta tudi odločitev o prihodnosti njene cerkve kot bogoslužnega prostora. Pri prestrukturiranju personalnih župnij v tej skupini sta bili zajeti tudi župnija St. Mary Nativity (hrvaška etnična župnija, ustanovljena leta 1906) in župnija Holy Cross (poljska etnična župnija, ustanovljena

leta 1893). Po načrtu bo prva ohranila svojo trenutno strukturo, a kot teritorialna župnija, medtem ko bo druga preoblikovana v misijon Župnije St. Mary Nativity, s čimer bo zagotovljena pastoralna skrb za poljsko-ameriško skupnost. Teritorialni Župniji sv. Ambroža (St. Ambrose, ustanovljena leta 1965) in sv. Ane (St. Anne, ustanovljena leta 1953) bosta prenehali obstajati kot ločena pravna subjekta in se bosta združili v novo pravno enoto, imenovano Župnija sv. Ambroža sv. Ane (St. Ambrose St. Anne Parish). V okviru tega združevanja se bo cerkev sv. Ane zaprla (OAMV 1, *Dekret škofa Hicksa 2024*).

Škof Hicks je v svojem dekretu s 25. januarja 2024 izpostavil tudi nekaj sprememb, ki so zadevale izobraževalne ustanove jolietške škofije. Najavil je, da se bodo junija 2024 zaprle osnovne šole St. Matthew School v Glendale Heights, St. Paul the Apostle School in St. Jude School. Za učence slednjih dveh naj bi zgradili novo osnovno šolo, ki bi jo lahko začeli obiskovati v šolskem letu 2024/2025 (OAMV 1, *Dekret škofa Hicksa 2024*).

Na odločitev krajevnega škofa Hicksa o ukinitvi oz. združitvi Župnije sv. Jožefa z drugimi župnijami so se župljani Sv. Jožefa 31. januarja leta 2024 pritožili. Michael A. Vidmar, aktiven župljan Sv. Jožefa in član odbora te župnije, funkcionar K. S. K. J. in član Slovenske (ženske) zveze, je skupaj s 124 župljani, ki so se poimenovali »The Recurrents«, 31. januarja 2024 pri Hicksu vložil *remonstratio*⁵ oz. ugovor (OAMV 3, M. Vidmar 31. januar 2024). Ta ugovor je škof Hicks 9. februarja 2024 zavrnil (OAMV 4, *Hicksovo pismo Vidmarju, Morrison in Hansonu 2024*). 21. februarja 2024 so »The Recurrents« s pomočjo kanonskega pravnika Brodyja Hala vložili hierarhično pritožbo na prefekta Dikasterija za duhovnike pri vatikanski kuriji kardinala Lazarusa You Heung-sika. Prav Hale je bil tisti, ki je predstavnikom župljanov svetoval, naj se obrnejo na Dikasterij za duhovnike, ki je med drugim odgovoren za ohranjanje in nastajanje župnij. 125 podpisnikov ugovora, naslovljenega na kardinala Lazarusa You Heung-sika, se je sklicevalo na kanone 1734 § 1 in 2, kan. 1735 in kan. 1737 *Zakonika cerkvenega prava* (*Codex iuris canonici*), ki posameznemu verniku dovoljujejo upravičeno pritožbo na odločbo pri hierarhičnem predstojniku

5 Lat. *predstavitev nujnosti razlogov za nasprotovanje*. Remonstrate, verb. Merriam-Webster, pridobljeno 27. septembra 2024, na voljo na: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/remonstrate>.

tistega, ki je odločbo izdal (ZCP 1999, 661–662). 4. aprila 2024 je Dikasterij za duhovnike njihovo pritožbo sprejel v obravnavo.

4 Predstavitev ugovora župljanov Sv. Jožefa proti ukinitvi župnije

V uvodnem delu ugovora so izpostavili dejstvo, da člane Župnije sv. Jožefa opredeljuje slovensko poreklo, in ker je Župnija sv. Jožefa umeščena znotraj meja jolietške škofije, imajo njeni župljani cerkvenopravno pravico, da pritožbo naslovijo na Dikasterij za duhovnike oz. na njegovega prefekta. Vsak izmed podpisnikov je to storil kot posamezen župljan etnične Župnije sv. Jožefa, in ne kot član katerekoli skupine ali organizacije. Poleg tega so prefekta kardinala You Heung-sika seznanili še s tem, da je bil škofu Hicksu 2. februarja 2024 poslan prvotni ugovor na škofov dekret, ki ga je slednji 9. februarja 2024 zavrnil:⁶

Dragi župljani Sv. Jožefa, v skladu s kan. 1735 ZCP '83 sem se odločil, da zavrnem vašo prošnjo o spremembi ali razveljavitvi mojega dekreta z dne 25. januarja 2024. V skladu z zakonskimi normami se v zvezi s tem lahko po pomoč obrnete na višjo oblast. (OAMV 4, *Hicksovo pismo Vidmarju, Morrison in Hansonu* 2024)

Pri tem škof Hicks ni odgovoril na nobeno od devetnajstih pritožbenih točk oz. dokazov (angl. *exhibits*) poslanega ugovora.

V prvem delu ugovora, imenovanem *Lack of A Just Cause Upon Which This Decree was Based*, podpisniki ugotavljajo, da dekret škofa Hicksa ni podal upravičenega razloga (razlogov) za ukinitve župnije. Pri tem so izpostavili kot dokaz št. 1 dejstvo, da je Župnija sv. Jožefa v svojem 133-letnem obstoju vselej imela zadostno število vernikov, da je bila finančno solventna in da so pod njenim okriljem delovala številna društva, ki so pomagala pri duhovnem in kulturnem napredku njenih župljanov. V nadaljevanju

6 Izvirnik Hicksovega pisma: »Dear Parishioners of St. Joseph, In accord with c. 1735 CIC 83', I have determined to: Reject your request to amend or revoke my decree of 25 January 2024. In accord with the norms of law, hierarchical recourse may be had regarding this matter. Given on 9th of February 2024, Blanchette Catholic Center, Crest Hill, IL. Most Rev. Ronald A. Hicks, Bishop of the Diocese of Joliet-in-Illinois.«

so podpisniki komentirali tisti del dekreta škofa Hicksa, v katerem ta navaja, da je v fiskalnem letu 2022 le 25 % župljanov obiskovalo sveto mašo. Ta odstotek naj bi se nanašal na kapaciteto sedežev v cerkvi; skupna kapaciteta sedežev je 538, nedeljskih maš pa se je povprečno udeleževalo 411 župljanov. Iz pisanja škofa Hicksa ni jasno razvidno, ali se teh 25 % nanaša na obdobje 2014–2022, saj je bilo prvo poročilo o štetju obiskovalcev svete maše uradno predstavljeno jolietški škofiji za to obdobje, drugo poročilo pa javno sploh ni bilo objavljeno. Leta 2020 je prišlo tudi v ZDA do pandemije COVID-19; ta ni imela vpliva na obisk nedeljske maše samo v Župniji sv. Jožefa v Jolietu, temveč tudi v ostalih župnijah po ZDA. V času pandemije je v Župniji sv. Jožefa stopil v veljavo zdravstveni varnostni ukrep z namenom preprečitve prenosa okužbe. Ukrep je dovoljeval obisk svete maše le 100 župljanom naenkrat. V podporo trditvam o zadostnem številu župljanov so podpisniki peticije predložili dokazne dokumente št. 3a, 3b in 3c, ki prikazujejo obisk svete maše med letoma 2022 in 2023 (OAMV 3, *Ugovor* 2024).

V nadaljevanju ugovora so podpisniki opozorili na netočne informacije škofa Hicksa o stroških popravil, ki naj bi se izvajala v jolietški škofiji; na podlagi *Okrožnice Kongregacije za duhovnike* (angl. *Procedural guidelines for the modification of Parishes and the Closure, Relegation and Alienation of Churches*) naj bi škof te informacije navedel. V dekretu škofa Hicksa so omenjeni stroški vzdrževanja vseh župnijskih zgradb v škofiji ter nezadostnost finančnih sredstev vseh župnij v škofiji, ki naj bi pokrile te stroške. Podpisniki ugovora so dokazali, da ti podatki ne držijo, saj vsa popravila še niso bila dokončana. Prav tako niso bile upoštevane donacije, ki naj bi jih posamezne župnije v škofiji prejele v prihodnjih sedmih letih. V podporo trditvam so podpisniki ugovora prefektu kardinalu You Heung-siku predložili dokaze 4a–d, pri katerih je šlo za natančno poročilo o stanju zgradb, ki jih je imela v lasti Župnija sv. Jožefa leta 2021. Dalje so predstavili projekcijo načrta obnovitvenih del v župniji za obdobje deset let (do leta 2031); pri tem so poudarili tudi že dokončana obnovitvena dela ter stroške zanje (440.000\$). Poleg tega so prefektu v dokazu št. 5 predložili vse kopije dotlej plačanih računov obnovitvenih del. Izpostavili so, da so bili stroški dotedanjih obnovitvenih del manjši, kot je to predvidela jolietška škofija, po mnenju strokovnjakov pa bodo tudi končni stroški obnov nižji od načrtovanih. Četudi bi morala Župnija sv. Jožefa vse stroške obnovitvenih del poravnati takoj, je imela takrat na svojem računu

prihranjenih več sto tisoč dolarjev, saj so njeni župljani od začetka obnovitvenih del organizirali različne akcije zbiranja finančnih sredstev (OAMV 3, *Ugovor* 2024).

V drugem delu ugovora, imenovanem *Parish Listening Sessions*, podpisniki ugovora ugotavljajo, da med sestanki, ki jih je organizirala jolietska škofija, ni bilo nikoli omenjeno, da naj bi se Župnija sv. Jožefa ukinila. Pri tem poudarjajo, da je bilo na sestankih povedano le to, da bi po prestrukturiranju Župnija sv. Jožefa delovala še naprej, bodisi kot neodvisna etnična župnija bodisi kot teritorialna župnija, združena z drugo župnijo. Pri tem je šlo za to, da obstaja razlika med župnijsko cerkvijo ter podružnično (drugo) cerkvijo župnije, ne glede na to, kaj so o tem povedali nekateri uradniki jolietske škofije po objavi dekreta škofa Hicksa. To, kar je bilo povedano vernikom o tem, dokazano ni držalo – slednje so podpisniki ugovora podkrepili z dokazom št. 6. Pri tej zadevi je treba upoštevati duhovno dobrobit župljanov, še posebej glede prejema zakramentov. Podpisniki ugovora pravilno ugotavljajo, da obstaja razlika med župnijsko cerkvijo in t. i. »drugo« oz. podružnično cerkvijo, ki je v dekretu imenovana »worship site« in kar naj bi cerkev sv. Jožefa po načrtih škofa Hicksa postala. V podružnični cerkvi župljani namreč ne morejo prejemati vseh potrebnih zakramentov. Cerkvenopravno gledano, le župnijska cerkev omogoča svojim župljanom prejem vseh zakramentov. Pri tem obstaja sicer možnost, da bi krajevni škof dovolil prejem vseh zakramentov v podružnični cerkvi, toda to dovoljenje bi lahko kadarkoli umaknil, župljani pa se na to ne bi mogli nikomur pritožiti. Poleg tega je duhovnik obvezan svete maše v podružnični cerkvi darovati samo dvakrat letno: na godovni dan zavetnika cerkve oz. ob npr. velikem šmarnu (15. avgusta) ter na dan obletnice posvetitve cerkve (OAMV 3, *Ugovor* 2024).

V nadaljevanju drugega dela podpisniki ugovora ugotavljajo, da bi se predlagana novonastala župnija, ki bi se ji po Hicksovem načrtu pridružila tudi Župnija sv. Jožefa, nahajala v industrijskem območju. Ob tem so izrazili skrb zaradi pospešene industrializacije tega območja. Veliko težavo bi predstavljala vzhodna stran meje potencialne župnije (od Cherry Hilla do ceste Gougar ter nato do glavne ceste Lincoln oz. Route 30), saj se tam nahaja industrijsko območje z mnogimi skladišči. Vse večje logistične poti (angl. *truck routes*) so namenjene prevažanju tovora. To ne bi veljalo le za južni del območja potencialne župnije, temveč tudi za njen severni

del, kjer poteka cesta Bridge in kjer se nahaja župnijska cerkev St. Mary Magdalene. Dnevno naj bi se po cesti Bridge vozilo okoli 600 tovornjakov, ponoči pa naj bi bilo za tovornjake po novem na voljo 81 parkirnih mest; izgradnjo parkirnih mest je po ugotovitvah podpisnikov ugovora že potrdil jolietski mestni svet. Izgradnja novih parkirnih mest za tovornjake bo po mnenju podpisnikov ugovora škodila prebivalcem tamkajšnjega območja ter tudi področju župnije St. Mary Magdalene. Ti so v dokaz gradnje parkirišč za tovornjake predložili dokaz št. 8. Podpisniki so ugotovili še več drugih logistično-transportnih težav, ki bi negativno vplivale na združeno župnijo: na tisoče poltovornjakov, ki s svojim tovorom (zabojniki) potujejo od CenterPoint Intermodal proti vzhodnemu delu zvezne države Illinois; železnica Union Pacific, ki je podvojila svoje zmogljivosti, tako da lahko zdaj vlaki v Joliet dostavijo večje število zabojnikov; avtocesti Interstate 80 in Interstate 55, ki se stikata ravno v Jolietu na t. i. vozlišču Cross Roads of America, ki se sooča z znatno povečanim obsegom prometa poltovornjakov, ki vozijo tovor po celotni državi Illinois pa tudi po ZDA. Zato so morali graditi dodatna industrijska poslopja na severnem in južnem delu Joliet, kjer naj bi se nahajala nova župnija (OAMV 3, *Ugovor* 2024).

Za podpisnike ugovora je bila problematična tudi odločitev uprave mestne občine Joliet iz decembra 2021, s katero je ta potrdila gradnjo industrijske cone v obsegu 16 kvadratnih kilometrov le dober kilometer južneje od meja načrtovane nove župnije. Začetna gradbena dela so se že začela, ko pa bodo končana, naj bi se v bližini južne meje nove župnije dnevno vozilo dodatnih 15.000 tovornjakov. Zaradi posledic povečanega števila poltovornjakov je v Župniji St. Mary Magdalene na voljo le dopoldanska nedeljska sveta maša, pa tudi udeležba vernikov je posledično manjša. 11. februarja 2024 se je nedeljske maše v Župniji St. Mary Magdalene udeležilo le 56 vernikov. Za primerjavo naj omenimo, da se je dveh nedeljskih svetih maš v cerkvi sv. Jožefa v Jolietu istega dne udeležilo 280 vernikov. Ob tem je imela St. Mary Magdalene formalno več župljanov (OAMV 3, *Ugovor* 2024).

Podpisniki ugovora so prefektu z dokazom št. 10 predstavili zemljevid, ki razkriva lokacije domov približno 840 župljanov Sv. Jožefa in njihovih družin. Z zemljevidom potrjujejo, da večina župljanov Sv. Jožefa ne domuje na vzhodni strani Joliet, temveč jih več kot 90 % prebiva zahodno

od reke Des Plaines, tj. izven teritorialnih mej predlagane nove župnije, ki bi se nahajala na skrajno vzhodnem delu Joliet. Ta podatek nas ne sme presenetiti, saj je bila Župnija sv. Jožefa že od leta 1891 slovenska, kasneje slovensko-ameriška etnična župnija, katere člani so bivali oz. bivajo na različnih področjih bodoče jolietške škofije, ne oziraje se na meje sosesk (OAMV 3, *Ugovor* 2024).

V potrditev finančne solventnosti Župnije sv. Jožefa so podpisniki ugovora predstavili izpiske bančnih računov. Finančno stanje Župnije sv. Jožefa je bilo 13. februarja 2024 boljše od skupnega finančnega stanja vseh ostalih župnij, ki bi naj postale del nove župnije. Župnija sv. Jožefa je namreč imela tistega dne skoraj trikrat več premoženja, kot ga je imela Župnija sv. Mary Magdalene; podatek so podpisniki ugovora podprli z dokazoma št. 11 in 12. Od novembra 2023 do konca januarja 2024 so župljani Sv. Jožefa spremljali višino tedenskih nabirk in jo primerjali s tedenskimi nabirkami v Župniji St. Mary Magdalene. Podatke so pridobili na podlagi župnijskih oznanil omenjenih župnij in jih predložili kot dokaza št. 14 in 15. Ugotovili so, da je v tem času Župnija St. Mary Magdalene zbrala največ okoli 61 % od načrtovanih nabirk, kar je razvidno iz dokaza št. 16. Župnija sv. Jožefa je v tem obdobju z nabirkami zbrala štirikrat več finančnih sredstev, kar je razvidno iz dokaza št. 17 (OAMV 3, *Ugovor* 2024).

Poleg naštetega in ob dejstvu, da je Joliet tretje največje mesto v državi Illinois in kot tak gospodarsko zelo pomemben, se je župan mesta Joliet Terry D'Arcy odločil, da bo revitaliziral in opolnomočil razcvet jolietškega mestnega jedra. Pri tem bi naj bile investicije osredotočene na ulico Chicago, kjer se nahaja Župnija sv. Jožefa in okoli katere naj bi bila zgrajena nova trgovska poslopja. To naj bi na to območje privabilo mnoge mlade katoličane, za katere nameravajo zgraditi študentske domove. Na podlagi tega so podpisniki ugovora zatrdili, da bi ukinitve Župnije sv. Jožefa vodila do zamrtja katolištva v središču Joliet, saj cerkvena zgradba predstavlja sakralni objekt, cerkev pa leži v mestnem jedru, ki so ga uvrstili med register pomembnih zgodovinskih četrti (angl. *National Register Historic District*). V dokaz so podpisniki ugovora prefektu predložili pismo podpore župana Joliet. Župan je med drugim poudaril naslednje:

[Župnija] sv. Jožefa je bila 120 let bistveni del našega poslovnega jedra mesta, ki se nahaja znotraj jolietškega mestnega jedra Joliet

National Register Historic District, in je kot takšna pomembna za mesto. Ne moremo si zamisliti obnove jolietkega mestnega jedra brez trajne lepote in veličastnosti župnije (cerkve) sv. Jožefa. Cerkev ostaja nezamenljiv del rasti našega prebivalstva in dolgoročnih načrtov. Ob tem, ko zelo spoštujem načelo ločenosti države in Cerkve, bi ukinitve Župnije sv. Jožefa ustvarila praznino v poslovnem jedru mesta. Ko se približujemo 100-letnici ceste Route 66,⁷ bi odsotnost Župnije sv. Jožefa pomenila močno obremenitev ulice North Chicago. V imenu 150.000 prebivalcev Joliet in 700.000 prebivalcev Okrožja Will vas naprošam, da razmislite o vašem načrtu konsolidacije in da dovolite Župniji sv. Jožefa, da ostane vodilna župnija v našem mestnem središču in »svetilnik« okrožja Will. (AŽSJ 3, *Pismo župana Joliet prefektu You Heung-siku* 2024)

V tretjem delu ugovora, ki so ga podnaslovili *Nezmožnost doseči tisto, kar dekret narekuje glede na določila kanonskega prava* (angl. *Canonical Impossibility of Accomplishing What the Decree Orders*), so podpisniki ugovora ugotovili, da bi bil škofov dekret merodajen, če bi se slovensko-ameriška Župnija sv. Jožefa dejansko nahajala znotraj meja združenih Župnij St. Margaret in St. Bernarda. Vendar pa je iz pregleda geografskih danosti območja razvidno, da ležita ti dve teritorialni župniji tako, da Župnija sv. Jožefa ne leži znotraj meja novo oblikovane teritorialne župnije. Po pravilu naj bi namreč vse (tako župnijske kot tudi podružnične) cerkve bile znotraj meja novo nastale teritorialne župnije. Ker Župnija sv. Jožefa ne leži znotraj teh meja, se tudi preostali dve župniji ne bi mogli združiti z njo. V dokaz te ugotovitve so podpisniki ugovora prefektu predložili dokaz št. 7. Podpisniki ugovora tudi ugotavljajo, da župnijska cerkev St. Anthonyja, ki je italijanska etnična župnija in ena od štirih župnij, ki naj bi se združile v novo župnijo, prav tako ne spada znotraj teritorialnih meja novo nastale župnije. Glede na podatke Popisa skupnosti (ang. *Community Survey*) iz let 2014–2018 je v jolietški škofiji živel 194.957 prebivalcev italijanskega porekla (Statimetric 2022). Poleg tega so podpisniki ugovora ugotovili, da je škof Hicks z dekretom spremenil hrvaško etnično Župnijo St. Mary Nativity v teritorialno župnijo ter da ji je dodelil obveznosti do Župnije

7 Cesta, ki teče skozi zgodovinske in naravne znamenitosti ZDA.

Holy Cross, ki je bila nekoč poljska etnična župnija.⁸ Kot zadnje so v tem delu ugotovili še, da nobena izmed omenjenih župnij (St. Mary Nativity in Holy Cross) ni bila znotraj meja predlagane novo ustanovljene župnije, kar je razvidno iz dokaza št. 18 (OAMV 3, *Ugovor* 2024).

Podpisniki ugovora so v zaključku (angl. *Conclusion*) ugovora zapisali, da Župnija sv. Jožefa služi kot »svetel zgled katoliške vere v središču mesta Joliet«. Slovenski katoliki so tu zgradili veliko župnijsko cerkev ter druge strukture. Pri tem so poudarili, da Župnija sv. Jožefa ostaja finančno solventna in da poseduje zgradbe cerkve, župnišča, parka, pa tudi nekdanjo šolo, ki jo zdaj uporablja kot muzej in zbirališče tudi drugih mestnih organizacij. Ugotovili so, da slovensko-ameriška skupnost jolietske škofije ni izginila. Kot dokaz so mdr. navedli število katolikov slovenskega porekla, ki so podpisali ugovor. Ugotovili so še, da teritorij slovensko-ameriške (etnične) personalne Župnije sv. Jožefa ni majhen, saj pokriva celotno jolietsko škofijo; v okviru škofije namreč ni nobene druge slovensko-ameriške (etnične) personalne župnije. Podpisniki so izrazili upanje, da poskusu ukinitve Župnije sv. Jožefa ne bo sledila prodaja oz. premestitev njene lastnine. Poudarili so, da Župnija sv. Jožefa nima nobenega dolga, da je dobro obiskana, da ima v lasti dobro ohranjene zgradbe in da so mnoga popravila opravili tudi po letu 2021. V zaključku so podpisniki ponovili že omenjeno dejstvo položaja druge cerkve v neki župniji po kanonskem pravu. Zapisali so še, da so uradniki jolietske škofije ugotovili, da cerkev sv. Jožefa ne more postati župnijska cerkev novo nastale teritorialne župnije, saj je bila župnijska cerkev personalne (etnične) župnije; da je na splošno mnogo primerov, ko so cerkve personalne (etnične) župnije služile kot župnijske cerkve teritorialnim župnijam; ter da je jolietska škofija cerkev St. Mary Nativity preobrazila iz hrvaške personalne (etnične) župnije v teritorialno župnijo in da zdaj služi kot župnijska cerkev te teritorialne župnije, kar so dokazovali z dokazom št. 19. Nenazadnje pa cerkev sv. Jožefa v Jolietu, tako kot mnoge druge cerkve, ki so jih zgradili slovenski verniki v ZDA, po svoji velikosti in umetniški vrednosti presega mnoge cerkve drugih teritorialnih župnij, kar je bil tudi eden izmed argumentov podpisnikov ugovora. Naj omenimo tudi primere slovenskih etničnih župnij,

8 Popis skupnosti (angl. *Community Survey*) je v letih 2014–2018 ugotovil 10.618 hrvaških in 203.117 poljskih katoličanov na območju jolietske škofije (Statimetric 2022).

v katerih cerkve zahajajo verniki od daleč: v cerkev St. Mary in v cerkev St. Vitus v Clevelandu zahajajo k slovenski maši mnogi verniki slovenskega porekla iz clevelandskih predmestij, oddaljenih več kot 30 kilometrov; v newyorško cerkev sv. Cirila pa so zahajali tudi verniki iz Connecticuta in New Jerseyja. V odziv na poslani ugovor je škof Hicks 21. junija 2024 na Dikasterij za duhovnike poslal svoje odloke *in votum*⁹ v zvezi s prestrukturiranjem škofije, vendar pa je bil – kot bomo videli v nadaljevanju – zavrnjen (OAMV 4, *Hicksovo pismo Dikasteriju* 2024).

5 Ponovno rojstvo župnije sv. Jožefa

Dikasterij za duhovnike je 20. avgusta 2024 poslal v odgovor na ugovor župljanov sv. Jožefa odlok, s katerim je ugodil njihovi prošnji. V luči pomembnosti tega odloka ga v nadaljevanju podrobneje razdelamo.

V dokumentu Dikasterij najprej na splošno predstavi pogoje za nastanek in ukinjanje župnije, posebno pozornost pa nameni pogojem za nastanek teritorialne župnije na podlagi personalnih (etničnih) župnij, kakršno si je zamislil škof Hicks. Za to bi morali biti na splošno izpolnjeni določeni pogoji, ki jih je potrdil Dikasterij Svetega sedeža in ki izhajajo iz navodil dokumenta *La conversione pastorale della comunità parrocchiale al servizio della missione evangelizzatrice della Chiesa* (Pastoralno spreobrnjenje župnijske skupnosti v službi evangelizacijskega poslanstva Cerkve). Ta navaja:

Ukinjanje župnij na podlagi »izumrtja« je upravičeno zaradi vzrokov, ki so neposredno povezani z določeno župnijo [...] Kot pogoj za upravičenost tovrstne preureditve morajo biti upoštevani vzroki, ki so neposredno in organsko povezani z zainteresirano župnijsko skupnostjo, ne pa na podlagi splošnih premislekov ali teorij, ki temeljijo izključno na (splošnem) načelu. (*The Pastoral Conversion* 2020; več o tem Roman Replies and CLSA Advisory Opinions 2013)

9 Avtoritativno mnenje škofa o določeni zadevi.

Pri tem je treba poudariti, da čeprav je krajevni škof obvezan preučiti situacijo določene lokalne župnije *ad rem*,¹⁰ da bi lahko prišel do pravične rešitve, mu zakonodaja dovoljuje, da pri tem upošteva situacijo celotne škofije. Vsak župljan ima pravico do pastoralne oskrbe v župniji na splošno, in ne v točno določeni župniji. Krajevni škof lahko (ob odločanju o prestrukturiranju škofije) upošteva situacijo v celotni škofiji, kar pomeni, da čeprav je določena župnijska skupnost v dobrem duhovnem in finančnem stanju, je ta župnija lahko priključena (združena) drugi župniji (OAMV 5, *Dekret Dicasterium pro Clericis* 2024).

Da bi bolje razumeli pogoje, ki jih mora določena župnija izpolnjevati, je župnijo treba ustrezno cerkvenopravno razumeti. Kot je zapisano v kanonu 515 – § 3 *Zakonika cerkvenega prava*: »Zakonito ustanovljena župnija je po samem [cerkvenem] pravu pravna oseba.« (ZCP 1999, 239)¹¹ Župnija je torej pravna oseba, in čeprav je trajno ustanovljena, se lahko ukine, kakor to določa kanon 120 §1:

Pravna oseba je po svoji naravi trajna; preneha pa obstajati, če jo pristojna oblast zakonito odpravi ali če že sto let ne deluje; pravna oseba zasebnega prava pa preneha tudi, če se sama skupnost po določbi statuta razpusti ali če ustanova sama po presoji pristojne oblasti po določbi statuta preneha obstajati. (ZCP 1999, 81; OAMV 5, *Dekret Dicasterium pro Clericis* 2024)¹²

Krajevni škof lahko z enkratno odločbo (dekretom) ukine župnijo ali jo združi z neko že obstoječo župnijo: »Župnije ustanoviti, ukiniti ali preurediti more samo krajevni škof, ki naj župnije ustanavlja, ukinja ali v večjem obsegu preureja le, ko se je prej posvetoval z duhovniškim svetom.«¹³ (ZCP 1999, 239; OAMV 5, *Dekret Dicasterium pro Clericis* 2024) Razlog za ukinitve župnije mora biti upravičen in bi moral po odločitvi krajevnega

10 Na način, ki je relevanten dogodku ali diskusiji dotičnega časa.

11 »Paroecia legitime erecta personalitate iuridica ipso iure gaudet.«

12 »Persona iuridica natura sua perpetua est; extinguitur tamen si a competenti auctoritate legitime supprimatur aut per centum annorum spatium agere desierit; persona iuridica privata insuper extinguitur, si ipsa consociatio ad normam statutorum dissolvatur, aut si, de iudicio auctoritatis competentis, ipsa fundatio ad normam statutorum esse desierit.«

13 »Paroecias erigere, suppressere aut eas innovare unius est Episcopi dioecesani, qui paroecias ne erigat aut supprimat, neve eas notabiliter innovet, nisi audito consilio presbyterali.« (ZCP, kan. 515 – § 2)

škofa služiti v duhovno dobrobit vernikov (*The Pastoral Conversion 2020*; OAMV 5, *Dekret Dicasterium pro Clericis* 2024). Na duhovno dobrobit vernikov oz. župljanov v določeni župniji močno vplivajo naslednji dejavniki: pomanjkanje duhovnikov, manjše sodelovanje v župniji (obisk sv. maš) in finančne težave. Kadar v župniji pride do tovrstnih dejavnikov, je to upravičen razlog za ukinitvev oz. združitev župnije z drugimi (OAMV 5, *Dekret Dicasterium pro Clericis* 2024). Omeniti je treba, da ti dejavniki ne vplivajo le na določeno župnijo, temveč tudi na druge župnije v okolici ali na celotno škofijo, kar mora krajevni škof upoštevati pri prestrukturiranju župnij. Poleg tega bi moral krajevni škof upoštevati tudi naslednjo določbo:

Ukinitvev ali združevanje naj bi bila zadnja izbira pri soočanju z različnimi težavami, ki prizadenejo življenje v župniji, potem ko so bile druge rešitve vsaj predhodno že preučene in izločene. (*The Pastoral Conversion 2020*; OAMV 5, *Dekret Dicasterium pro Clericis* 2024)

Cerkvenopravno obstajajo štiri oblike prestrukturiranja župnije: (1) *ukinitvev*, kjer se ena ali dve župniji združita, da bi nastala nova pravna oseba; (2) *ukinitvev*, kjer ena župnija absorbira drugo župnijo, da tako ostane samo ena; (3) *delitev*, kjer se ena župnija deli, da lahko nastane ena ali več župnij; ter (4) *dejanska ukinitvev*, ko se pravna oseba župnije popolnoma ukine (ZCP 1999, 81–82). V dekretu je Dikasterij v zvezi s tem zapisal naslednje:

Splošno pravilo je, da se teritorialne župnije združujejo ali delijo. Včasih so personalne župnije resnično ukinitvev, vendar pa so običajno združene ali deljene, bodisi v povezavi z drugo personalno župnijo ali celo s teritorialno župnijo. (*The Pastoral Conversion 2020*; OAMV 5, *Dekret Dicasterium pro Clericis* 2024)

Po mnenju Dikasterija je škof Hicks navedel pet upravičenih avtoritativnih mnenj (pogojev), ki se v njegovem dekretu, ki ga je izdal januarja 2024, nanašajo na štiri župnije (St. Joseph, St. Anthony, St. Bernard in St. Mary Magdalene):

(1) skorajšnje izginjanje skupnosti, za katere so bile personalne župnije ustanovljene; (2) majhna geografska velikost vsake

od omenjenih župnij; (3) zgodovinsko upadanje ter majhno število župljanov, ki obiskujejo nedeljsko mašo; (4) staranje prebivalstva in (5) upadanje prihodkov župnije. (OAMV 5, *Dekret Dicasterium pro Clericis* 2024)

Dikasterij za duhovnike Svetega sedeža je skrbno preučil vsa podana avtoritativna mnenja jolietškega škofa Hicksa o upravičenosti (ukinjaja in združevanja določenih župnij) in ugotovil, da nobeno izmed njih ni bilo dovolj utemeljeno. Prvo mnenje škofa Hicksa ni zdržalo, saj ta ni podal dovolj informacij, da bi upravičil domnevo, da slovensko-ameriška skupnost v škofiji Joliet res izginja. Slovenska Župnija sv. Jožefa, ki je bila ustanovljena leta 1891, je imela leta 2022 884 registriranih župljanov. Istega leta je bilo v župniji 14 krstov, šest prvih obhajil, podeljenih 32 zakramentov svete birme, sklenjenih 15 porok in opravljenih 29 pogrebcev. Med 1. julijem 2023 in 13. februarjem 2024 je bilo devet krstov ter sklenjenih šest porok (OAMV 3, *Ugovor* 2024; OAMV 5, *Dekret Dicasterium pro Clericis* 2024).

Drugo mnenje, ki se je nanašalo na geografsko majhnost vsake od omenjenih župnij, ni zdržalo, saj obe teritorialni župniji, ki sta bili vključeni v proces združevanja, geografsko obsegata polovico mesta Joliet (OAMV 5, *Dekret Dicasterium pro Clericis* 2024). Poleg tega naj bi bile teritorialne meje novo ustanovljene župnije, v katero naj bi se Župnija sv. Jožefa združila, del čedalje večjega industrijskega območja. Veliko težavo pri tem predstavlja vzhodna stran meje potencialne župnije (od Cherry Hill do ceste Gougar ter nato do glavne ceste Lincoln oz. Route 30), kjer nastaja industrijsko območje s skladišči. Vse večje transportne poti (angl. *truck routes*) so namenjene prevažanju tovora s tovornjaki; to ne velja le za južni del teritorija potencialne župnije, temveč tudi za njen severni del, kjer poteka cesta Bridge in kjer se nahaja Župnija St. Mary Magdalene (OAMV 3, *Ugovor* 2024). Pri tem ne smemo pozabiti na duhovno dobrobit župljanov, še posebej glede prejema zakramentov. Kot smo že omenili, obstaja namreč razlika med župnijsko cerkvijo in t. i. »drugo« oz. podružnično cerkvijo župnije, ki je v dekretu škofa Hicksa imenovana »worship site« in kar naj bi cerkev sv. Jožefa postala (OAMV 3, *Ugovor* 2024).

Tretje mnenje, ki se je nanašalo na zgodovinsko upadanje ter majhno število župljanov, ki obiskujejo nedeljsko mašo, prav tako ni zdržalo. Škof Hicks

je v dekretu navedel, da je v fiskalnem letu 2022 le 25 % župljanov obiskovalo sveto mašo. Odstotek naj bi se nanašal na kapaciteto sedežev v cerkvi; skupna kapaciteta sedežev je 538, nedeljskih maš pa se je udeleževalo 411 župljanov. Podpisniki ugovora zoper ukinitve Župnije sv. Jožefa niso vedeli, ali ta številka velja za obdobje od leta 2014 do oktobra 2022, saj je bilo prvo poročilo o štetju obiskovalcev svetih maš uradno predstavljeno jolietški škofiji za to obdobje, drugo poročilo pa javno ni bilo objavljeno. Kot smo že omenili, je leta 2020 prišlo do pandemije COVID-19, ki ni imela vpliva na obisk nedeljskih maš samo v Župniji sv. Jožefa v Jolietu, temveč v župnijah po vsem svetu (OAMV 3, *Ugovor* 2024).

Četrto mnenje o staranju prebivalstva Župnije sv. Jožefa prav tako ni zdržalo, saj krajevni škof ni podal nobene informacije, ki bi podprla njegovo mnenje. Dikasterij za duhovnike je ugotovil, da tudi če bi bile podane informacije o staranju prebivalstva, to ne bi bil upravičen razlog za ukinitve župnije.

Peto mnenje se je nanašalo na upadanje prihodkov Župnije sv. Jožefa. Župnija je imela v letu 2022/2023 995.579,00 dolarjev dohodkov in 1.090.429 dolarjev izdatkov, 13. februarja 2024 pa je imela na računu 1.247.661,00 dolarjev. Župnija sv. Jožefa ima v načrtu (do leta 2031) dokončati obnovitvena dela, za katera bo v prihodnjih sedmih letih zbrala dodatna finančna sredstva (OAMV 3, *Ugovor* 2024; OAMV 5, Dekret Dicasterium pro Clericis 2024).

Dikasterij je ugodil župljanom Sv. Jožefa in v vseh točkah zavrnil Hicksov odlok. To je pomenilo tako cerkvenopravno kot moralno zmago župljanov Sv. Jožefa.

Sklep

Odločitev Dikasterija predstavlja pomembno zmago za Župnijo sv. Jožefa in za slovensko-ameriško skupnost v Jolietu. Ta primer potrjuje, da se etnične župnije kljub izzivom sodobnega časa še vedno aktivno borijo za svoj obstoj ter za ohranjanje svoje verske, kulturne in jezikovne identitete. Usoda Župnije sv. Jožefa lahko služi kot navdih tudi drugim skupnostim, ki se znajdejo v podobnem položaju, saj jasno kaže, da je z enotnim

nastopom in argumentiranim zagovorom mogoče doseči priznanje pomena župnije ter zagotoviti njeno nadaljnje delovanje.

Čeprav so bile številne župnije – pogosto tudi etnične – v Združenih državah Amerike v zadnjih desetletjih ukinjene ali združene, primer Sv. Jožefa dokazuje, da kanonsko utemeljene in pastoralno žive skupnosti lahko obstanejo. Prav zaradi jasnega izpolnjevanja pogojev, ki jih določa kanonsko pravo, in zaradi vztrajne zavzetosti vernikov ima ta župnija trdno osnovo za svojo prihodnost.

Kratice

AD	Ameriška domovina
AS	Amerikanski Slovenec
AŽSJ	Arhiv Župnije sv. Jožefa
OAMV	Osebni arhiv Michaela Vidmarja
ZCP	Zakonik cerkvenega prava

Reference

Arhivski viri

Arhiv župnije Sv. Jožefa 1, župnijske knjige ŽSJ 1891–2022, Arhiv župnije Sv. Jožefa (Joliet, Illinois, ZDA), arhivska enota 2, *Book of Baptisms* (1891–2022), *Book of First Communion*s (1919–2021), *Book of Confirmations* (1957–2021), *Book of Marriages* (1891–2021) in *Book of Funerals* (1891–2022).

Arhiv župnije Sv. Jožefa 2, »Remonstratio«, Arhiv župnije Sv. Jožefa (Joliet, Illinois, ZDA), *Ugovor (remonstratio) skupine župljanov na dekret škofa Hicksa z dne 31. januarja 2024*.

Arhiv župnije Sv. Jožefa 3, *Pismo župana Jolieta prefektu You Heung-siku 2024* (Joliet, Illinois, ZDA), arhivska enota 3, *Pismo župana Jolieta prefektu Dikasterija za duhovnike kardinalu Lazarusu You Heung-siku z dne 21. februarja 2024*.

Osební arhiv Michaela Vidmarja 1, *Dekret škofa Hicksa 2024*, Osební arhiv Michaela Vidmarja, *Dekret škofa Ronalda Hicksa z dne 25. januarja 2024* [angl. *Concerning the Restructuring of the Sixteen (16) Parishes and Four (4) Schools in the Joliet Deanery*].

Osební arhiv Michaela Vidmarja 2, *Hicksovo pismo Vidmarju, Morrison in Hansonu 2024*, *Pismo jolietškega škofa Ronalda Hicksa Michaelu Vidmarju, Lauren Morisson in Michaelu W. Hansonu z dne 9. februarja 2024*.

Osební arhiv Michaela Vidmarja 3, *Ugovor 2024*, *Pismo ugovora Michaela Vidmarja prefektu Dikasterija za duhovnike kardinalu You Heung-Siku z dne 21. februarja 2024*.

Osební arhiv Michaela Vidmarja 3.1, *Priloga k peticiji 2024*, *Priloga k peticiji župljanov Sv. Jožefa prefektu Dikasterija za duhovnike kardinalu You Heung-Siku z dne 21. februarja 2024* [angl. *Petition for Hierarchical Recourse Against the Decree Eliminating St. Joseph Parish, Joliet*].

Osební arhiv Michaela Vidmarja 4, *Hicksovo pismo Dikasterju 2024*, *Pismo škofa Ronalda Hicksa Dikasteriju za duhovnike v Vatikan z dne 21. junija 2024*.

Osební arhiv Michaela Vidmarja 5, *Dekret Dicasterium pro Clericis 2024*, *Dekret Dicasterium pro Clericis z dne 20. avgusta 2024* [angl. *Decree Dicasterium pro Clericis*].

Časopisni viri

Ameriška domovina. 25. 6. 1945. Nova Liga slovenskih katoliških Amerikancev ustanovljena. 48/146: 1.

---. 6. 6. 1948. Škof Gregorij Rožman v Ameriki. 50/131: 1.

---. 30. 7. 1948. Newburške novice. 50/149: 2.

---. 7. 1. 1993. Recent Deaths, Monsignor Matthias J. Butala. 95/1: 4.

Amerikanski Slovenec. 13. 10. 1905. Nova slovenska cerkev sv. Jožefa v Jolietu, Ill., ki se blagoslovi v nedeljo, dne 15. t. m. 14/44: 1.

---. 27. 10. 1905. Iz slovenskih naselbin. 14/46: 2.

---. 24. 6. 1926. Sijajen sprejem knezoškofa dr. Jegliča v Jolietu. 35/122: 2.

---. 26. 11. 1935. Nadškof (sic) v Jolietu. 44/229: 1.

---. 14. 3. 1951. Vesti iz naselbin, Joliet, Ill. 60/12: 1.

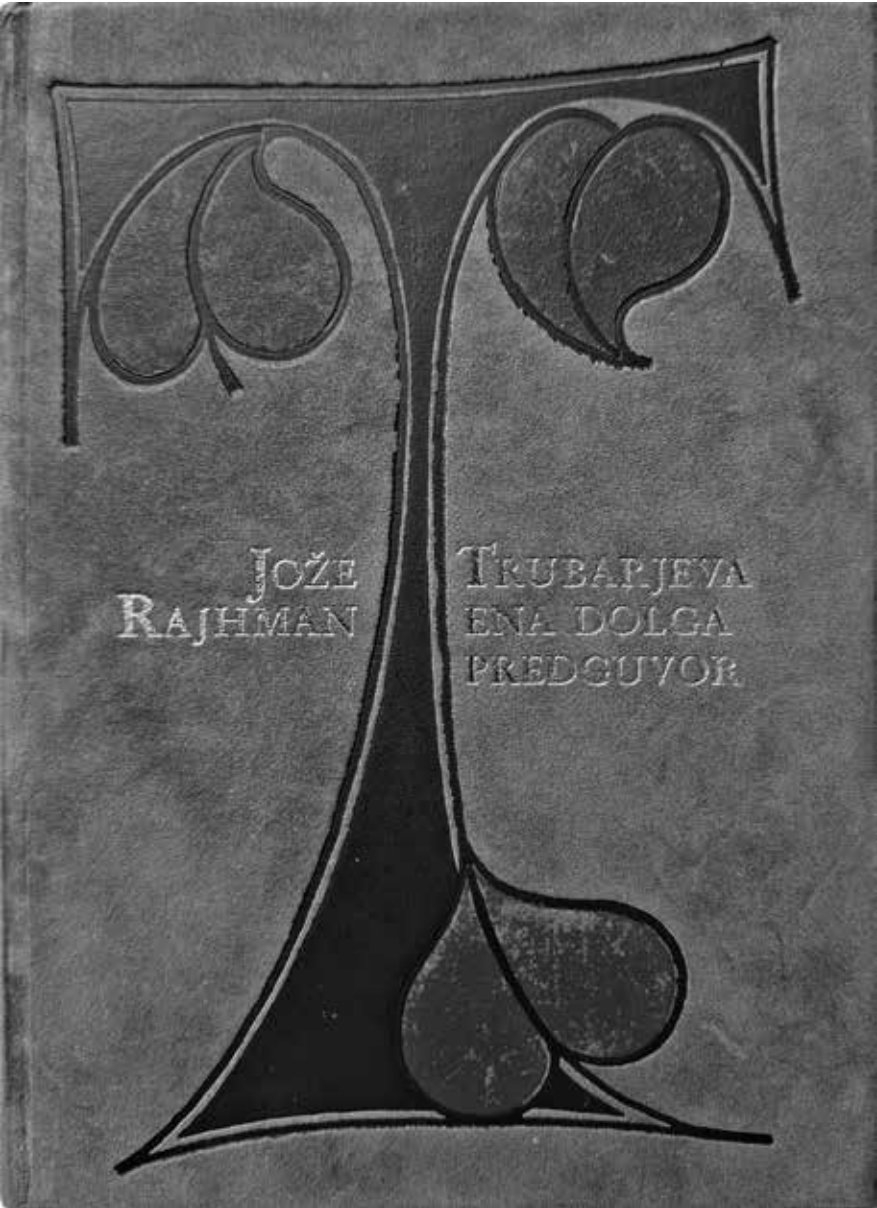
St. Joseph Bulletin. 7. 7. 2024. In And Around Our Parish.

Druge reference

- Allen, James Paul, in Eugene James Turner.** 1988. *We the People: An Atlas of America's Ethnic Diversity*. New York: Macmillan.
- Brulc, Lillian** [s. a.]. The Artist-Biography. Lillian Brulc & Lucija Dragovan. <http://www.lillianandlucija.com/biography.html> (pridobljeno 27. 8. 2024).
- Celebrating 125 years of Faith & Community 1891–2016.** 2016. Joliet (Illinois): Parish of St. Joseph.
- Friš, Darko.** 2013. Franc Šušteršič: duhovnik, organizator, narodni delavec, časnikar in publicist (1891–1910). *Studia Historica Slovenica* 13/2–3: 639–672.
- Griesser Pečar, Tamara.** 2023. Pregarjanje duhovščine v priključenem delu Primorske in coni B Svobodnega tržaškega ozemlja. *Dileme: razprave o uprašanjih sodobne slovenske zgodovine* 7/1: 123–164.
- Hazemali, David, in Mateja Matjašič Friš.** 2018. »Naši simpatizerji Avstrije so bili utišani kot z nabojem«. Položaj slovenske skupnosti v Združenih državah Amerike v času prve svetovne vojne. *Acta Histriae*, 26/3: 899–922.
- Herle, Dominik, in Matjaž Klemenčič.** 2022. Umešcanje Katoliške cerkve v ameriško družbo od ustanovitve apostolske prefekture Baltimore leta 1784 do prve svetovne vojne. *Edinost in dialog* 77/2: 183–211.
- History of St. Joseph Parish, Joliet, Illinois 1941–1951: 60th anniversary.** 1951. Joliet, IL: St. Joseph Parish.
- History of St. Joseph's parish, Joliet, Illinois. Zlati jubilej (1891–1941): 50th anniversary.** 1941. Joliet, IL: Parish of St. Joseph.
- Klemenčič, Matjaž.** 1999: *Jurij Trunk med Koroško in Združenimi državami Amerike ter zgodovina slovenskih naselbin v Leadvillu, Kolorado, in San Franciscu, Kalifornija*. Celovec: Mohorjeva založba.
- Klemenčič, Matjaž, David Hazemali in Matevž Hrženjak.** 2019. Slovenska župnija presvetega Srca Jezusovega v Barbertonu, Ohio, skozi zgodovino. *Bogoslovni vestnik* 79/2: 505–520.
- Ljudsko štetje 1910** [s. a.]. FamilySearch.org. <https://www.familysearch.org/> (pridobljeno 15. 10. 2024).
- Roman Replies and CLSA Advisory Opinions.** 2013. Washington D.C.: Canon Law Society of America
- Spomenica 1901: Spomenica desetletnice slovenske župnije sv. Jožefa v Jolietu, Illinois.** 1901. Joliet (Illinois): Župnijsko predstojništvo.
- Spominska knjiga 1916: Spominska knjiga ob srebrnem jubileju 1891–1916 cerkve sv. Jožefa, Joliet, Illinois, U.S.A.** 1916. Joliet, IL: Župnija sv. Jožefa.
- Statimetric.** 2022. Community Survey 2014–2018: Counties by Percentage of Population: Slovene. <https://www.statimetric.com/us-ethnicity/Slovene> (pridobljeno 13. 1. 2024).
- Kongregacija za duhovnike.** 2020. The pastoral conversion of the Parish community in the service of the evangelising mission of the Church. Instruction. Vatican, 20. 7. <https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2020/07/20/200720a.html> (pridobljeno 24. 8. 2024).
- Trontelj, Nik.** 2024. Komunistični sodni proces proti dr. Janezu Veiderju. *Res novae: revija za celovito znanost* 9/1: 140–160.
- Wolf, Marianne.** 2006. *Joliet (IL), Images of America*. Charleston, SC: Arcadia Publishing Incorporated.
- Zakonik cerkvenega prava.** 1999. Ljubljana: Družina.

JOŽE
RAJHMAN

TRUBARJEVA
ENA DOLGA
PREDGOVOR